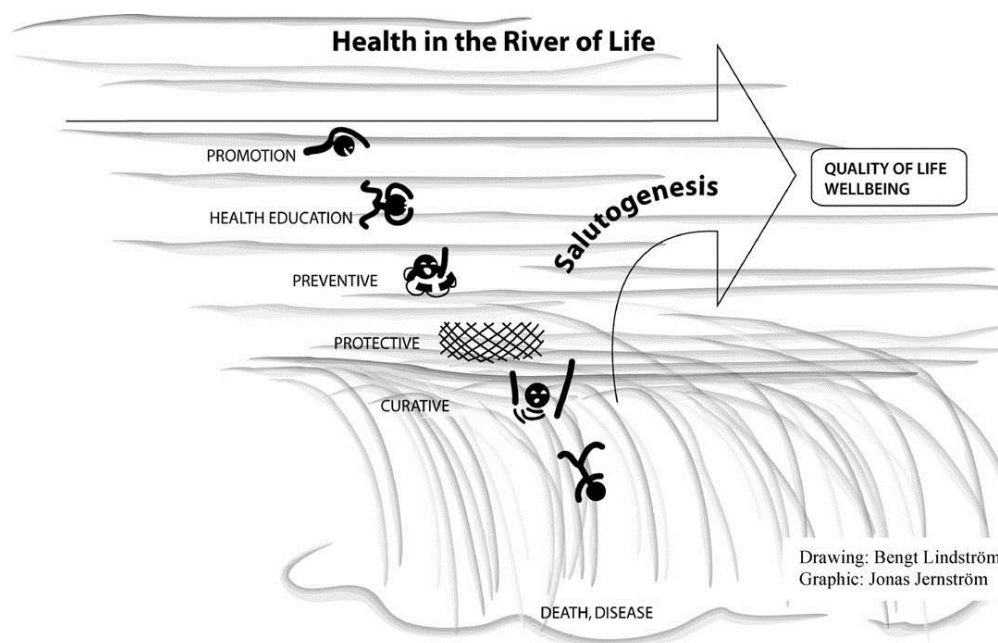

Handlingsplan for folkehelsearbeid i Hallingdal

2018-2021

Salutogenese= menneskets evne til tilpasning for å øke mestring, helse og velvære, og det som bidrar til at vi opprettholder god helse selv om vi utsettes for sykdomsfremkallende faktorer.

Mai 2018.

Folkehelsegruppa i Hallingdal består av: Jørund Li (Felles folkehelsekoordinator), Siv Merethe Glesne (Flå), Katrine Skalleberg (Nes), Ingunn Håverstad (Gol), Henrik Thorset (Hemsedal), Hilde Nysæther Frantzen (Ål) og Ditte Marie Schiellerup (Hol).

Innledning:

Alle er enige i at det er store samfunnsgevinster i å være i forkant og bevare den gode helsen framfor å løpe etter oppstått sykdom for å reparere.

Det strategiske og langsiktige folkehelsearbeidet foregår først og fremst utenfor helsesektoren - i barnehager, på skoler, i idretten og frivilligheten, innenfor kulturlivet, på arbeidsplassen, i planetaten osv.

Politikere, kommuneledelse og fagmiljøer i Hallingdal tar dette på alvor og ønsker økt satsning på folkehelseiltak i befolkningen. Derfor er det opprettet en interkommunal folkehelsegruppe som skal samarbeide om gode, målrettede folkehelseiltak i dalen. Folkehelsegruppa i Hallingdal har i samarbeid med regionrådet, oppvekstlederforum, helselederforum, kommuneoverlegeforum og miljøretta helsevern utarbeidet denne planen. Mål og tiltak baserer seg på utfordringsbildet med bakgrunn i Ungdataundersøkelsen, Elevundersøkelsen, folkehelseprofiler og erfaringsbasert lokalkunnskap.

Bakgrunn:

Nasjonale føringer:

Lov om folkehelsearbeid en skal sikre at kommuner, fylkeskommuner og statlige helsemyndigheter setter i verk tiltak og samordner sin virksomhet i folkehelsearbeidet på en forsvarlig måte. **Loven skal legge til rette for et langsiktig og systematisk folkehelsearbeid i alle kommunens sektorer.** Formålet er å **bidra til en samfunnsutvikling som fremmer folkehelse, herunder utjevner sosiale helseforskjeller.**

Regjeringen har gjennom ulike meldinger til stortinget presentert strategier for å styrke folkehelsearbeidet og legge til rette for sunne helsevalg.

- I siste melding, Meld. St. 19 (2014-2015) Folkehelsemeldingen - Mestring og muligheter, presenterer regjeringen strategier for å styrke folkehelsearbeidet og legge til rette for sunne helsevalg. Regjeringen vil utvikle en helsepolitikk som skaper muligheter for hver enkelt av oss til å ta ansvar for egen helse. Meldingen bygger på målene fra Meld. St 34 (2012-2013) *Folkehelsemeldingen -God helse- felles*, ansvar men har følgende innsatsområder:
 - **Psykisk helse skal integreres som en likeverdig del av folkehelsearbeidet.**
 - **Arbeidet med livsstilsendring skal få en ny og mer positiv vinkling.**
 - **Det skal utvikles en moderne eldrepolitikk med vekt på aktivitet og deltakelse.**
 - **Samarbeidet på tvers av sektorer skal styrkes for å skape et samfunn som fremmer helse og trivsel.**
 - **Hensynet til befolkningens helse skal få større plass i steds-, nærmiljø- og lokalsamfunnsutviklingen.**

Regionale føringer:

I strategisk plan for Hallingdal er livskvalitet det overordnede prinsippet for verdiene «leiken, ekta, fri og frisk». Prinsippene er lagt til grunn for de seks innsatsområdene i planen: Folk som ressurs (humankapital), Infrastruktur, Arbeidsplasser, Flerkjernestruktur, Bokvalitet og Samarbeid.

Livskvalitet må sies å være grunnpilaren for vellykket folkehelsearbeid. Strategisk plan har dermed forankret folkehelsefokus som bør gjenspeiles i alle planer, og følges opp med både lokale og interkommunale tiltak.

Om planen:

Hensikten med handlingsplanen er å samordne innsatsområder og tiltak som fremmer helsetilstanden i befolkninga i Hallingdal. **Uthevet tekst er tiltak folkehelsegruppa prioriterer å jobbe med i fellesskap.**

Overordna prinsipper:

- Befolkningsretta
- Helsefremmende
- Folk som ressurs
- Tverretatlig samarbeid og forankring

Foreliggende handlingsplan er en større revidering av Handlingsplan for folkehelsearbeid i Hallingdal 2016-2019. Enkelte tiltak fra forrige plan videreføres. Der det er naturlig vises det til nummer i handlingsprogrammet til strategisk plan for Hallingdal 2018.

Vedlegg viser folkehelsebarometer publisert februar 2017, utvalgte Ungdata – tall for Hallingdal

Forkortelser

SPH- Strategisk plan, Handlingsprogram

BFK- Buskerud fylkeskommune

BIK – Buskerud Idrettskrets

HKU – Helsekonsekvensutredning

	Område	Målsetting	Tiltak
1	Kommunalt planarbeid og saksbehandling	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ha løpende oversikt over helsetilstanden i befolkningen. 2. Utvikle og iverksette treffsikre tiltak basert på kartleggingene. 3. Legge til rette for medvirkning på ulike nivå. 4. Vurdere konsekvensene for folkehelse i plan- og saksbehandlingsarbeid 	<ol style="list-style-type: none"> a. Innhenting av informasjon: <ul style="list-style-type: none"> • Samarbeid med Regionrådet, Helsedirektoratet m. fl om måling av livskvalitet blant innbyggere Hallingdal • Ungdata i 2020 • Folkeheleseprofiler • Brukerundersøkelser • Foresatteundersøkelser • Eleveundersøkelser b. Arrangement: <ul style="list-style-type: none"> • Ungdomskonferanse 2019 (Ungdomsråd, reg. råd.) • Folkehelseforum årlig c. Implementere helsekonsekvensutredninger som verktøy/sjekkliste
2	Infrastruktur/ Samferdsel	<ol style="list-style-type: none"> 1. Bedre kollektivtransport mellom kommunene i Hallingdal i form av hyppigere avganger og bedre koordinering av skoleskyss. 	<ol style="list-style-type: none"> a. Felles dialogmøte med BFK, Brakar, Ungdomsråd, regionrådet/politikere, kommunene

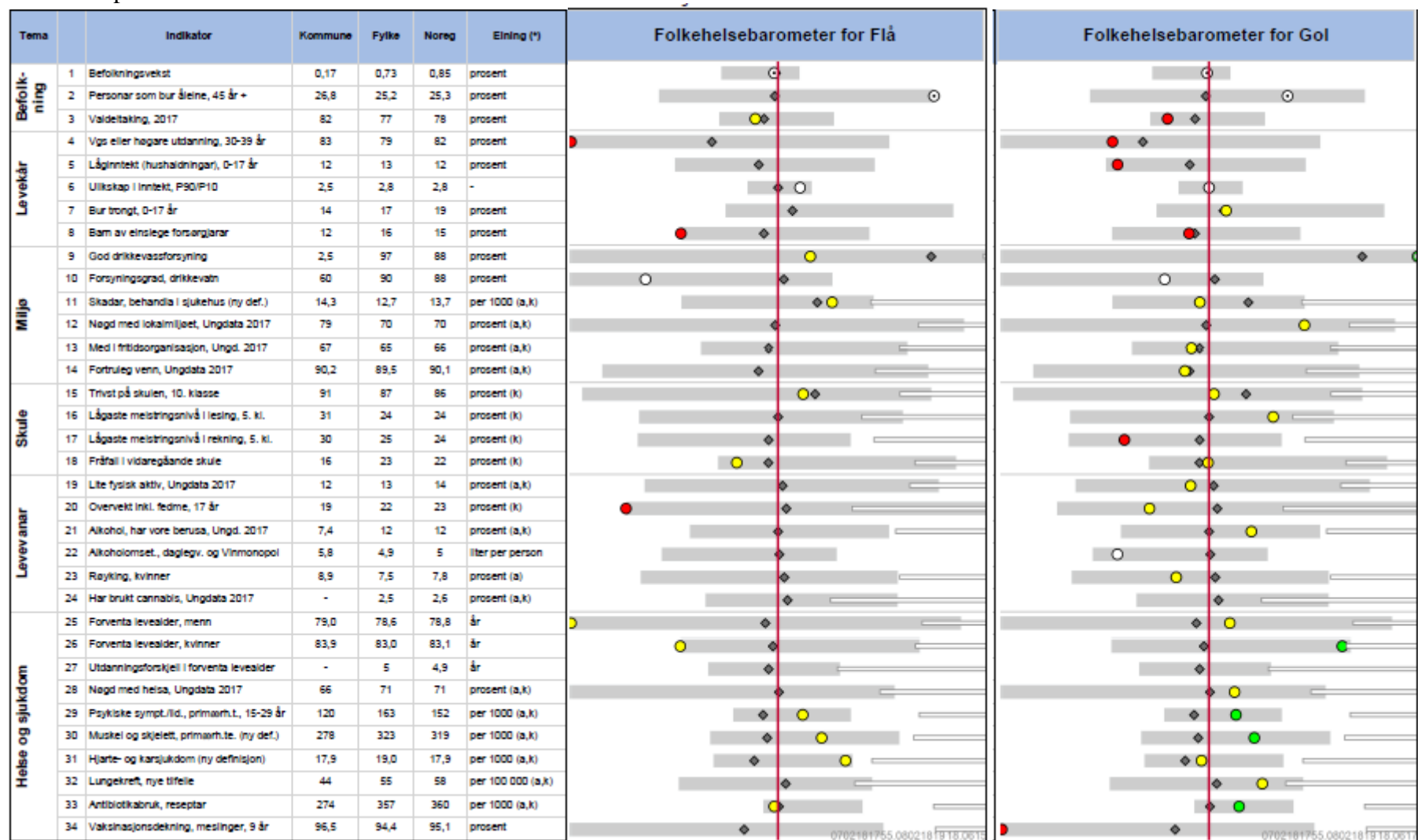
		<ol style="list-style-type: none"> 2. Alle kommunene i Hallingdal blir godkjent som trafikksikker kommune. 3. Flere benytter aktiv transport i hverdagen 	<ol style="list-style-type: none"> b. Sertifisering via Trygg Trafikk c. Sikre trygge skoleveier, samt attraktive gang- og sykkelveier i arealplanlegging. d. Årlige regionale gå- og sykkelaksjoner i skolene
3	Bokvalitet/Stedsutvikling	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ivareta folkehelseperspektivet i kommunal planlegging og saksbehandling 2. Flere har trygg tilgang til nærfriluftliv 3. Bygge friluftsmarkere i samarbeid med turistnæringen, frivilligheten og næringslivet generelt 4. Tilgang på fritidsutstyr for alle. 	<ol style="list-style-type: none"> a. Saksbehandling – HKU (Som pkt 1) Bestemmelser i areal/ reguleringsplaner (kommunens arealdel om reguleringsplaner skal utredes i konsekvenser for folkehelse) Mål og tiltak i samfunnsplaner/ kommunedelplaner inkludert gode møteplasser. b. Tilrettelegge for nærfriluftsliv for alle brukergrupper / universell utforming, flerbruksanlegg c. Friluftslivskartlegging- verdsetting. d. Etablere friluftsråd (BFK leder utredning per mai 2018). e. Utlånsordning for fritidsutstyr f. «Aktive lokalsamfunn» sammen med BIK

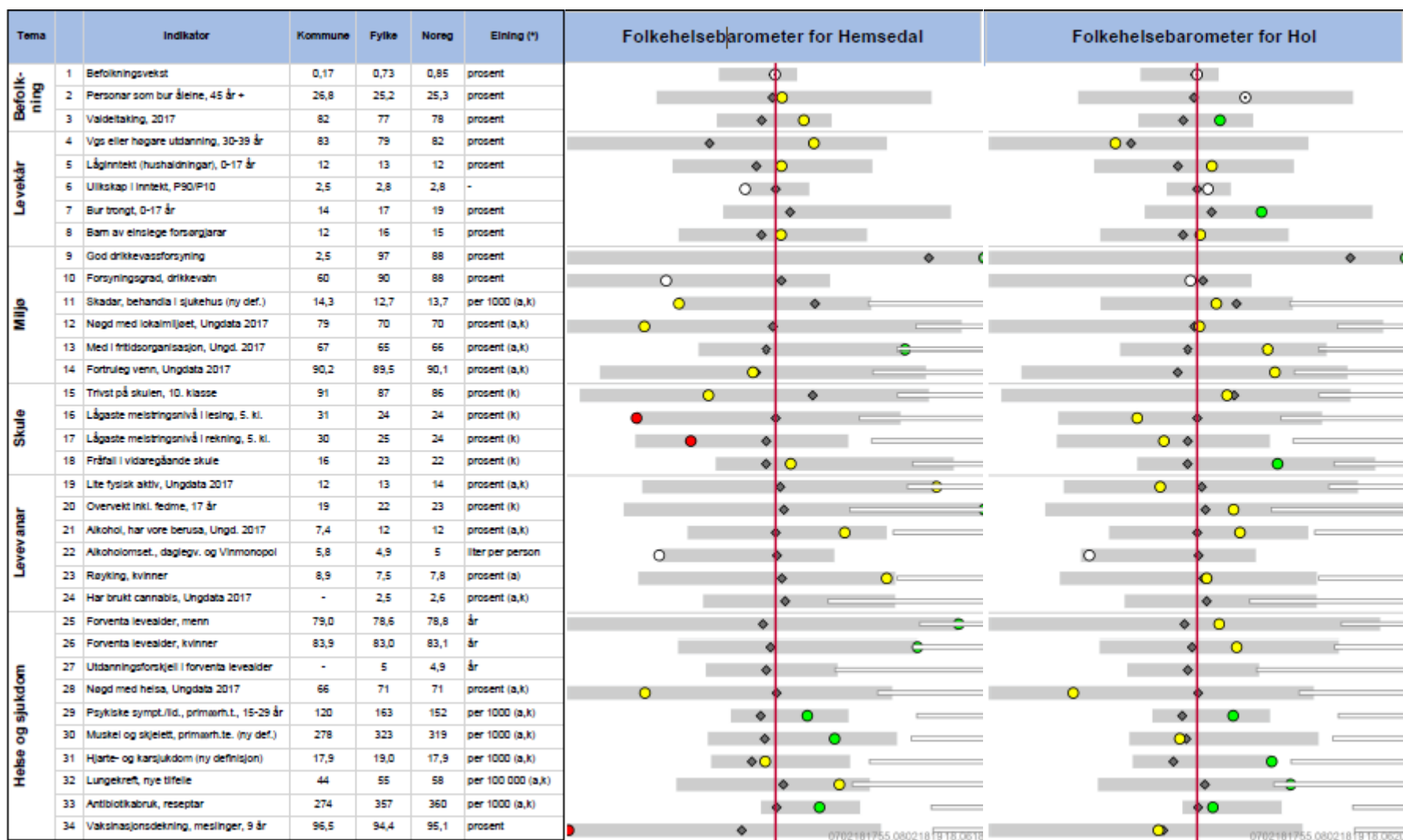
		<ul style="list-style-type: none"> 5. Gode fysiske og sosiale møteplasser (aldersvennlig) 6. Lett tilgjengelig oversikt over fritidstilbudet i regionen for innbyggere i Hallingdal (pkt 11 SPH) 7. Aktiv fritid for alle - Flest mulig skal kunne delta i fritidsaktivitet som de er interessert i/trives med, uavhengig av foresattes betalingsevne. 	<ul style="list-style-type: none"> g. Fritidsoversikt– «Kva skjer fritid». (pkt 11 SPH) h. Tilrettelegging for gode møteplasser. Eksempel åpen idrettshall (Pkt 41,59 SPH). i. Gratis fritidstilbud og/eller redusert betaling (inntektsbasert betaling/behovsprøving og evt. søskenmoderasjon).
4	Oppvekstmiljø (0-18 år)	<ul style="list-style-type: none"> 1. Barn og unge skal oppleve et godt og inkluderende læringsmiljø. 2. Avdekke barns og deres familiers behov for oppfølging tidligst mulig. 	<ul style="list-style-type: none"> a. Oppvekstsektoren sitt program «Livsmestring i inkluderende læringsmiljø 2018 – 2020». b. Samarbeid mellom helse og oppvekst om foreldrenettverk, foreldremøter og foredrag for foresatte. c. Følge opp søknad til «Program for folkehelsearbeid» via BFK (evt. 2019) d. Vurdere bruk av ulike program som kartlegger og avdekker sårbare barn. e. Sikre at observasjoner og kartlegginger gjøres rutinemessig i barnets trygge og vante miljø eks. helsekontroll i barnehagen.

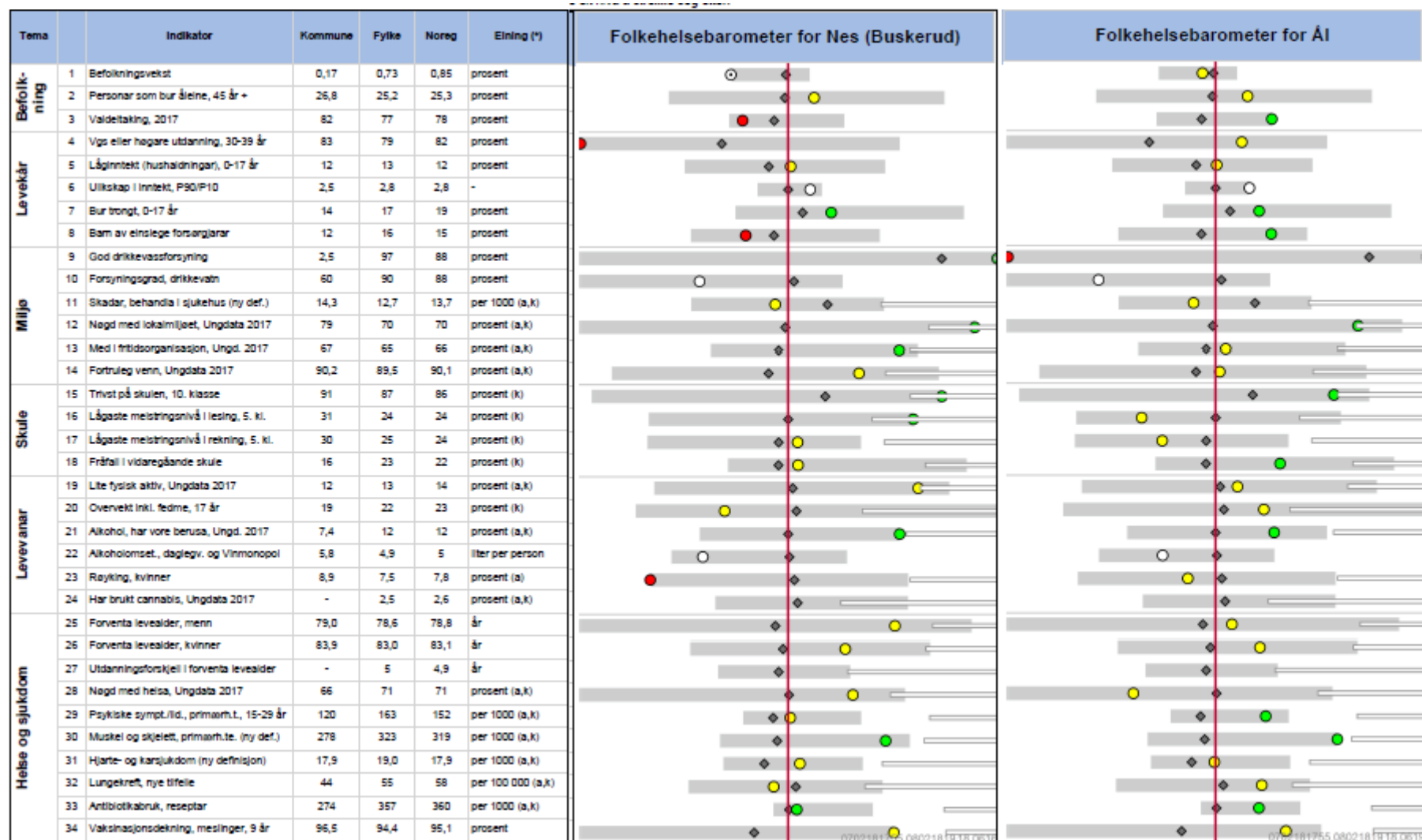
		<ul style="list-style-type: none"> 3. Aktiv bruk av friluftsliv og fysisk aktivitet i barnehage og skole 4. Flere aktive barnefamilier 5. SFO-, kulturskole- og idrettstilbud for alle. 	<ul style="list-style-type: none"> f. Økt samarbeid mellom skole og idrettslag. Eks. «Aktiv 365». Mulige lærerstøttene tiltak: Den naturlig skolesekken, Friluftsråds uteskole. g. Aktivitetskvelder for barn med foresatte. Samarbeid mellom helsestasjon, barnehagene, frivilligheten o.a. h. Redusert betaling på lik linje med barnehagene. Søskenmoderasjon, behovsprøving.
5	Levevaner	<ul style="list-style-type: none"> 1. Tilgang på sunne matvarer og drikke på arenaer der barn og unge deltar. 2. Heve gjennomsnittlig debutalder for alkohol 3. Begrense skader og ulykker som følge av alkohol 	<ul style="list-style-type: none"> a. Oppvekstsektoren følger nasjonal faglig retningslinje for mat og måltider. Idrettslag og andre frivillige lag har fokus på sunt kosthold. b. Ansvarliggjøring av foresatte som viktigste aktør i rusforebyggende arbeid. Eks ved programmet «Kjærlighet og Grenser» i skolen. c. Alkoholfrie arenaer der barn og unge deltar d. Følge opp befolkningsrettede tiltak i kommunens alkohol/rusplan.

		<p>4. Sikre et stabilt og tilstrekkelig tilbud i frisklivssentralene.</p> <p>5. Økt andel kariesfrie barn/færre barn med hull i tennene ved 5 årsalder</p>	<p>e. Samarbeid mellom friskliv og læring og mestring. Frisklivssentralen i Ål er med i et forskningsprosjekt som ser på effekten av frisklivstilbudet.</p> <p>f. Tannpuss i barnehagene, og informasjon fra helsestasjon.</p>
--	--	--	--

**Vedlegg handlingsplan folkehelse Hallingdal–
Folkehelseprofiler februar 2018– hver kommune-**

Vedlegg – Ungdata ungdomsskolene i Hallingdal 2017 – Ensomhet og press

